

Evropská unie

Instituce EU a právo EU

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

**OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ**

Mgr. Danuta Duda, Ph.D.
Katedra ekonomie a veřejné správy

Evropská komise

- ▶ je typicky nadstátním orgánem, který podporuje obecné zájmy Unie
 - ▶ Její funkce tak připomínají funkce vlády v soustavě orgánů státu.
 - ▶ Je to orgán (instituce) právně nezávislý na členských státech.
 - ▶ schází se jednou týdně zpravidla ve středu.
 - ▶ Sídlem EK je Brusel
-

Pravomoc Komise - iniciativní pravomoc

- ▶ předkládá výlučné návrhy legislativních aktů a další opatření rozhodovacím orgánům (Radě a Evropskému parlamentu) a je proto označována za „motor EU“.

Výkonná pravomoc

- ▶ uvádí v život vše, na čem se usnese Rada a Evropský parlament.
 - ▶ je-li zmocněna Radou, může k aktům sekundárního práva vydávat prováděcí předpisy a tím zajišťovat jejich realizaci.
 - ▶ je pověřena rovněž výkonem rozhodnutí týkajících se rozpočtu.
-

Kontrolní pravomoc

- ▶ spočívá především ve sledování dodržování práva EU, a to jak členskými státy, tak jejich subjekty.
 - ▶ v případě zjištěného porušení Komise zahajuje příslušné řízení proti členskému státu
-

Pravomoc Komise ve vztazích navenek

- ▶ **Ve vztazích navenek je EU zastupována Komisí, která sjednává (ale neschvaluje) mezinárodní smlouvy a navazuje a udržuje styky (včetně diplomatických) s jednotlivými státy členskými a zejména nečlenskými a s jinými mezinárodními organizacemi.**

Komise - složení

- ▶ skládá se z jednoho státního příslušníka z každého čl. státu, tj. 27 Komisařů
 - ▶ jsou vybíráni podle celkové způsobilosti a evropanství z osob, které poskytují veškeré záruky nezávislosti
 - ▶ rovněž Komise jako celek je povinna vykonávat své funkce zcela nezávisle.
 - ▶ funkční období **je pětileté**
 - ▶ opakovaný výkon funkce je možný
-

Předseda Komise

- ▶ je obdobou předsedy vlády.
 - ▶ vymezuje směry, v jejichž rámci Komise plní své úkoly, rozhoduje o vnitřní organizaci Komise, aby zajistil soudržnost, výkonnost a kolegiální její činnosti, vymezuje působnost jednotlivých Komisařů a jmenuje její místopředsedy z řad členů Komise.
 - ▶ reprezentuje rovněž Komisi.
-

Ursula von der Leyen (Německo)

- ▶ od prosince 2019
předsedkyně Evropské
komise, jakožto první žena
- ▶ Po volbách do Evropského
parlamentu v roce 2024 jí
27. června 2024 Evropská
rada znovu navrhla na
předsedkyni Evropské komise
a 18. července 2024 Evropský
parlament tuto nominaci
schválil, když obdržela 401
ze 720 hlasů poslanců

Rada

- ▶ dříve Rada ministrů nebo Rada EU, dnes zkráceně pouze „Rada“.
 - ▶ Je především orgánem rozhodovacím.
 - ▶ Rozhodnutí Rady mají nejčastěji formu aktů sekundárního práva EU: směrnic, nařízení, rozhodnutí, stanovisek a doporučení.
-

Složení Rady

- ▶ Oproti jiným orgánům Unie nemá pevné složení.
 - ▶ Je orgánem, v němž jsou zastoupeny čl. státy.
 - ▶ skládá se z ministrů vlád jednotlivých států, kteří se schází podle potřeby.
 - ▶ Pokud například Rada projednává otázky týkající se životního prostředí, pak se schůzky účastní ministři životního prostředí každého čl. státu EU a schůzka se nazývá „Rada ministrů životního prostředí“.
-

Celkem existuje deset rad různého složení:

- ▶ Všeobecné záležitosti
- ▶ Zahraniční věci
- ▶ Hospodářství a finance (ECOFIN)
- ▶ Spravedlnost a vnitřní věci
- ▶ Zaměstnanost, sociální politika, zdraví a ochrana spotřebitele
- ▶ Konkurenceschopnost
- ▶ Doprava, telekomunikace a energie
- ▶ Zemědělství a rybolov
- ▶ Životní prostředí
- ▶ Vzdělávání, mládež, kultura a sport

Předsednictví v Radě

- ▶ Předsednictví jednotlivých složení Rady, s výjimkou složení pro zahraniční věci, zajišťují zástupci členských států v Radě na základě systému šestiměsíční rotace.
 - ▶ Radě pro zahraniční věci předsedá vysoký představitel Unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku.
 - ▶ Do 31.12.2024 Radě EU předsedá Maďarsko.
 - ▶ Sídlem Rady je Brusel.
-

Pravomoci Rady

- ▶ Schvalovat evropské právní předpisy - v mnohých politických oblastech spolu s Evropským parlamentem.
 - ▶ Koordinovat hlavní směry hospodářské politiky členských států.
 - ▶ Uzavírat mezinárodní smlouvy mezi EU a dalšími zeměmi nebo mezinárodními organizacemi.
 - ▶ Spolu s Evropským parlamentem schvalovat rozpočet EU.
 - ▶ Rozvíjet společnou zahraniční a bezpečnostní politiku založenou na směrech stanovených Evropskou radou.
-

Hlasování v Radě

- ▶ Ministři v Radě rozhodují různými způsoby podle toho, o jaké věci jednají. Uplatňují se tři způsoby hlasování:
 - ▶ 1. prostou většinou;
 - ▶ 2. kvalifikovanou většinou;
 - ▶ 3. jednomyslné;
-

COREPER

- ▶ Výbor stálých zástupců členských zemí při Radě EU.
 - ▶ Množství projednávaných věcí a nutnost vyjasnění a případného sladění rozdílných stanovisek členských států vyžaduje, aby každé zasedání Rady bylo připraveno co nejlépe i po věcné stránce.
 - ▶ To je úkolem Výboru stálých zástupců na úrovni velvyslanců.
-

Evropská rada

- ▶ (pozor na záměnu s Radou, popř. Radou Evropy).
 - ▶ je vrcholným politickým orgánem Evropské unie.
 - ▶ Unii dává nezbytné podněty pro její rozvoj a vymezuje její obecné politické směry a priority.
-

Složení Evropské rady

- ▶ tvoří ji hlavy států nebo předsedové vlád členských států společně s jejím předsedou a předsedou Komise.
- ▶ Jejího jednání se účastní vysoký představitel Unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku
- ▶ zasedá dvakrát za půl roku; svolává ji její předseda.
- ▶ Vyžaduje-li to situace, svolá předseda mimořádné zasedání Evropské rady.

António Costa

- nový předseda Evropské rady

- ▶ portugalský právník a politik, premiér Portugalska v letech 2015-2024
- ▶ od 1. prosince 2024 nový předseda Evropské rady

Evropský parlament

- ▶ Je jedním z orgánů EU.
 - ▶ Jeho smyslem je reprezentovat zájmy občanů EU.
 - ▶ Poslanci Parlamentu jsou voleni přímou volbou každých pět let.
 - ▶ První přímé volby do Evropského parlamentu byly v červnu 1979.
-

Sídlo Evropského parlamentu

- má tři pracoviště: Brusel (Belgie), Lucemburk a Štrasburk (Francie).

Legislativní pravomoc

- spolurozhoduje o přijímání aktů sekundárního práva společně s Radou.

Rozpočtová pravomoc

- Roční rozpočet EU schvaluje Parlament společně s Radou.
 - Rozpočet musí podepsat předseda EP.
 - Parlament má poslední slovo v mnoha rozpočtových položkách.
-

Kontrolní pravomoc

- Parlament může vyslovit nedůvěru Komisi pro její činnost. V takovém případě odstupuje Komise kolektivně.
 - Komise je povinna odpovídat písemně nebo ústně na otázky, které jí pokládá Parlament nebo jednotliví poslanci. Parlament rovněž projednává výroční zprávy Komise.
-

Složení Evropského parlamentu

- Současný parlament má 720 členů (volební období 2024 - 2029) ze všech 27 členských zemí EU.
 - Česko má 21 poslanců.
 - Poslední volby do Evropského parlamentu se konaly 6.-9. června 2024
-

Předseda Evropského parlamentu

- je volen na 2 a půl roku
 - řídí veškeré činnosti Parlamentu, předsedá plenárním zasedáním a přijímá rozpočet
 - zastupuje Parlament mimo Evropskou unii a ve vztazích s ostatními orgány EU.
-

Předsedkyně EP - Roberta Metsola

- ▶ je maltská politička, od ledna 2022 předsedkyně EP.
- ▶ po smrti předsedy Davida Sassoliho byla zvolena jeho nástupkyní 458 hlasy ze 690 přítomných poslanců jako kandidátka nejsilnější europarlamentní frakce, Evropské lidové strany
- ▶ Funkci poté obhájila v červenci 2024, když v prvním kole získala 562 hlasů (90 %).

Evropský veřejný ochránce práv

- je kontrolní orgán
 - vyšetřuje stížnosti týkající se nesprávného postupu institucí a orgánů EU
 - sídlí ve Štrasburku
 - je volen EP na 5 let s možností opakovaného jmenování
-

Evropský ombudsman - Emily O'Reilly

- Po svém zvolení Evropským parlamentem v červenci 2013, 1. října 2013 odstoupila z funkce irské veřejné ochránkyně práv a začala působit jako evropská veřejná ochránkyně práv.

Soudní dvůr EU tvoří:

- Soudní dvůr (byl zřízen v roce 1952 a sídlí v Lucemburku.)
- Tribunál

Soudní dvůr - složení

- Soudní dvůr je složen z 27 soudců, tedy jednoho soudce z každého členského státu.
 - Soudci musí být absolutně nezávislí na členských státech.
-

Soudní dvůr - soudci

- jsou jmenováni na dobu 6 let, každé 3 roky se obměňuje polovina soudců. Stejná osoba může být jmenována soudcem opakovaně.
 - jsou v členských státech vyňati z pravomocí všech soudních a správních orgánů.
 - Jejich imunita je absolutní a vztahuje se tedy i na jejich chování v soukromém životě.
-

Generální advokáti

- Jedná se o velmi specifickou funkci.
 - mají stejné postavení jako soudci (včetně nezávislosti), je jich 11
 - posuzují projednanou věc jak z hlediska skutkového, tak právního
 - Vypracovávají stanovisko k jejímu řešení, které prezentují v závěru ústního jednání
-

Soudní dvůr vynáší rozsudky v jemu předložených případech

- 1. řízení o předběžné otázce
- 2. žaloba pro nesplnění povinnosti
- 3. žaloba na neplatnost
- 4. žaloba na nečinnost

- Rozhodnutím Rady z 24.10.1988 č. 88/591 byl vytvořen Tribunál, který měl rozhodovat o žalobách jednotlivců, které byly dosud podávány k SD, začal fungovat 1. září 1989.
 - Tribunál se skládá ze dvou soudců z každého členského státu. Soudci jsou jmenováni společnou dohodou vlád členských států po konzultaci výboru pověřeného vydáním stanoviska ke vhodnosti kandidátů na funkce soudce.
 - Generální advokáti u Tribunálu nejsou.
-

Judikatura Tribunálu

- Jeho judikatura se vyvíjela zejména v oblastech:
 - duševního vlastnictví,
 - spojování podniků,
 - kartelové dohody,
 - hospodářské soutěže a
 - státních podpor.
-

Právo primární EU

- ▶ Pařížská smlouva o zřízení ESUO
 - ▶ Římské smlouvy o zřízení EHS a EURATOMu
 - ▶ Slučovací smlouva
 - ▶ Jednotný evropský akt
 - ▶ Maastrichtská smlouva o Evropské unii
 - ▶ Amsterdamská smlouva
 - ▶ Smlouva z Nice
 - ▶ Smlouvy o přístupu nových členů
 - ▶ Lisabonská smlouva
-

Akty orgánů EU (právo sekundární EU)

- ▶ 1. nařízení (regulations)
 - ▶ 2. směrnice (directives)
 - ▶ 3. rozhodnutí (decisions)
 - ▶ 4. doporučení (recommendations)
 - ▶ 5. stanoviska (opinions)
-

Nařízení

- ▶ závazný akt normativní povahy
 - ▶ přímo zavazuje jak členské státy, tak i osoby, jednotlivce
 - ▶ používá se tam, kde je vhodné určitou otázku regulovat jednotně pro celé EU
 - ▶ nařízení je pro právo EU tím, čím je pro vnitrostátní právo zákon
-

Směrnice

- ▶ nemá obecnou závaznost ve vztahu k jednotlivcům, je adresována výhradně členskými státy
 - ▶ předepisuje jen výsledek, jehož má být dosaženo, zatímco formy a metody dosažení tohoto cíle zůstávají na vůli státu
 - ▶ obsahuje lhůtu, do jejíhož ukončení musí být transponována do vnitrostátního práva
-

Integrace je z tohoto pohledu zajišťována dvojitým způsobem:

- ▶ 1. unifikací práva, tj. „tvrdým způsobem“ prostřednictvím nařízení
- ▶ určitá otázka je upravena výlučně právem EU, které nahradí případnou vnitrostátní legislativu.
- ▶ V každodenní praxi je pak používáno právo EU
- ▶ 2. sbližováním práva, tj. „měkkým“ způsobem prostřednictvím směrnic
- ▶ směrnice stanoví právní rámec a cíl, který má být dosažen

Rozhodnutí

- ▶ je individuálním aktem zavazujícím pouze subjekty, jimž je adresováno, např. osobám nebo státům.
 - ▶ postrádají na rozdíl od nařízení všeobecnou právní závaznost a nelze je tak považovat za skutečný pramen práva.
-

Doporučení a stanoviska

- ▶ Nejsou právními akty a jsou tedy právně nezávazná. Mají jen pomocnou roli, jejich nerespektování nelze právně sankcionovat.
 - ▶ Doporučení lze chápat jako svého druhu návody k určitému žádoucímu či preferovanému chování.
 - ▶ Stanoviska vymezují názory a postoje orgánů EU, které je vydaly, k určité věci.
-

Řádný legislativní postup

- ▶ **Hlavní prvky postupu:**
- ▶ Evropská komise předloží návrh Radě a Evropskému parlamentu.
- ▶ Rada a Parlament přijmou legislativní návrh buď v prvním, nebo ve druhém čtení.
- ▶ Jestliže tyto dva orgány nedosáhnou dohody po druhém čtení, je svolán dohodovací výbor.
- ▶ Je-li ve třetím čtení pro oba orgány přijatelné znění návrhu, které bylo schváleno dohodovacím výborem, je legislativní akt přijat.

Úřední věstník EU

- ▶ jsou v něm vyhlášovány veškeré právní akty EU; smlouvy, platné právní předpisy, řada dokumentů Evropské komise, judikatury Soudního dvora a Tribunálu a sbírky konsolidovaných právních předpisů
- ▶ v platnost vstupují dnem, který je v nich stanoven, jinak dvacátým dnem po vyhlášení

Úřední věstník EU

- ▶ vychází od pondělí do pátku - a v naléhavých případech v sobotách, nedělích a státních svátcích ve všech úředních jazycích EU, tedy i češtině
- ▶ nahlížet do něj je možné i dálkově přes Internet prostřednictvím databáze EUR-Lex.
- ▶ <https://eur-lex.europa.eu/oj/direct-access.html>

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Děkuji za pozornost